

Τετάρτη 1 Ιανουαρίου 2014

«Καλή Χρονιά» κύριε Ερντογάν

Βασίλης Γιαννακόπουλος, γεωστρατηγικός αναλυτής
geostrategical@yahoo.gr
www.geostrategy.gr

Τούρκοι υπουργοί παραιτούνται, γιοι υπουργών συλλαμβάνονται, ο Τούρκος πρωθυπουργός προχωρά σε ευρύ ανασχηματισμό, τα σκάνδαλα διαφθοράς φιγουράρουν καθημερινά στα ΜΜΕ, οι διαδηλωτές στις τουρκικές μεγαλουπόλεις φωνάζουν «πιάστε τον κλέφτη» και «Ερντογάν παραιτήσου», ενώ ο τουρκικός στρατός ανακοινώνει ότι δεν θα εμπλακεί στην πολιτική αντιπαράθεση.

Πέραν αυτών και λόγω της πολιτικής αβεβαιότητας, επικρατεί έντονη ανησυχία και για την τουρκική οικονομία. Το χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης σημειώνει διαδοχικές απώλειες, η τουρκική λίρα υποχωρεί σημαντικά έναντι του δολαρίου και του ευρώ και οι ξένοι επενδυτές ρευστοποιούν τις τουρκικές μετοχές και τα κρατικά ομόλογα.

Ο αναβρασμός, οι έρευνες για την υπόθεση διαφθοράς που συνταράσσει την κυβέρνηση Ερντογάν, καθώς και οι ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις που ακολούθησαν στην Τουρκία, ερμηνεύονται ως «ένας πόλεμος εξουσίας» μεταξύ του ΑΚΡ και του κινήματος Hizmet του εξόριστου στις ΗΠΑ ισλαμιστή ιεροκήρυκα Φετουλάχ Γκιουλέν, που φέρεται να ελέγχει σε σημαντικό βαθμό την τουρκική αστυνομία, τη δικαστική εξουσία, την παιδεία, μέρος των ΜΜΕ, αλλά και να υποστηρίζεται από τον αμερικανικό παράγοντα. Η Ουάσιγκτον θέλει την Άγκυρα ως «στρατηγικό της εταίρο», αλλά «ο Ερντογάν έχει πετάξει κατ' επανάληψη το γάντι στους Αμερικανούς». Ως εκ τούτου, «ο Τούρκος πρωθυπουργός πρέπει να αντικατασταθεί ή να αλλάξει πολιτική». Επομένως, η αμερικανική υποστήριξη προς τον Γκιουλέν αφενός θεωρείται δεδομένη, αφετέρου διαφαίνεται ότι θα διαρκέσει τουλάχιστον μέχρι τη μετά-Ερντογάν εποχή.

Τα οικονομικά σκάνδαλα, όπως ξέπλυμα μαύρου χρήματος, δωροδοκίες για την χορήγηση της τουρκικής υπηκοότητας σε ξένους, μίζες για την ανάθεση έργων, πώληση αρχαίων που αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια των ανασκαφών για την κατασκευή του υποθαλάσσιου τούνελ που συνδέει την ασιατική πλευρά της πόλης με την ευρωπαϊκή, παράνομες μεταφορές χρημάτων στο Ιράν, κτλ, δεν είναι αποτέλεσμα σκευωρίας, όπως υποστηρίζει ο Τούρκος πρωθυπουργός. Δεν πρόκειται για διεθνή συνωμοσία που εμφανίζεται με το μανδύα των ποινικών διώξεων. Η διαφθορά και η έλλειψη διαφάνειας συνιστούν πραγματικότητα. Ο νόμος μπορεί να προβλέπει ποινικές κυρώσεις για τη διαφθορά, ωστόσο μέχρι σήμερα δεν εφαρμόζονταν αποτελεσματικά. Αρκετοί κρατικοί λειτουργοί, πολιτικοί και συγγενείς πολιτικών, που εμπλέκονταν με υποθέσεις διαφθοράς, παρέμεναν στην ατιμωρησία.

Το καμπανάκι για τον Ερντογάν χτύπησε τον Οκτώβριο του 2012, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε σε έκθεσή της ότι «δεν υπήρξε καμία πρόοδος στον περιορισμό της ασυλίας των βουλευτών και των ανώτερων δημοσίων υπαλλήλων σε υποθέσεις διαφθοράς». Ωστόσο, ο Ερντογάν, αισθανόμενος πανίσχυρος και με αρκετή δόση υπεροψίας, αδιαφόρησε και δεν φαίνεται να έλαβε καμία σημαντική μέριμνα. Το τίμημα αυτής της αδιαφορίας φαίνεται να είναι πολύ ακριβό, καθώς ο Φετουλάχ Γκιουλέν караδοκούσε και την χρησιμοποίησε ως ατού στη μέχρις εσχάτων μεταξύ τους πολιτική αντιπαράθεση.

Η πρώτη σοβαρή σύγκρουση μεταξύ του Ερντογάν και του πρώην συμμάχου του Γκιουλέν ξεκίνησε το 2010. Ο πρώην ιμάμης Φετουλάχ Γκιουλέν αντέδρασε έντονα στην απόφαση του Ερντογάν να στείλει το Mani Marmara στη Λωρίδα της Γάζας, για παροχή βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους. Η δεύτερη γνωστή αντιπαράθεση αφορούσε το διοικητή της τουρκικής υπηρεσίας πληροφοριών (MIT), Χακάν Φιντάν. Συγκεκριμένα, το Δεκέμβριο του 2012, ο Γκιουλέν, μέσω των προσβάσεων που διατηρούσε στην εισαγγελία της Κωνσταντινούπολης, φέρεται ότι παρενέβη προκειμένου να κατηγορηθεί ο τότε νεοδιορισμένος Χακάν Φιντάν, για μυστικές επαφές με το ΡΚΚ. Ο Ερντογάν έδρασε άμεσα και με μια νομοθεσία έκλεισε την υπόθεση.

Σήμερα, «το κακό τρίτωσε» και μάλιστα απειλεί την πολιτική επιβίωση του Τούρκου πρωθυπουργού. Είναι γεγονός ότι ο πρωθυπουργός της Τουρκίας έχει δεχθεί ένα πολιτικό χτύπημα από το οποίο δεν θα μπορέσει να ανακάμψει. Μετά από αγώνες μιας δεκαετίας και πλέον κατά των κεμαλιστών, ο Ερντογάν συνειδητοποίησε ότι το πρόβλημα δεν είναι πλέον μόνο οι κοσμικοί. Είναι και οι γκιουλενιστές.

Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, το πολιτικό μέλλον του Ερντογάν είναι δυσοίωνο. Τίποτε δεν πάει καλά και είναι λογικό να αναζητά συμμάχους. Να διευρύνει τη δύναμή του. Ίσως, το επόμενο χρονικό διάστημα να αποφασίσει να χρησιμοποιήσει και τον Οτσαλάν, προκειμένου να ενισχυθεί από την κουρδική κοινότητα, εν όψει των τοπικών εκλογών του επόμενου Μαρτίου. Ωστόσο, αφενός δεν είναι βέβαιη η παραμονή του στον πρωθυπουργικό θώκο μέχρι την άνοιξη του 2014, αφετέρου η «πολυδιαφημιζόμενη» μέχρι πριν μερικούς μήνες επίλυση του κουρδικού προβλήματος έχει τελματώσει.

Έτσι όπως έχει εξελιχθεί η κατάσταση, ο Ερντογάν έχει τρεις βασικές επιλογές:

Η πρώτη επιλογή είναι η παραίτησή του. Όσοι όμως γνωρίζουν τον χαρακτήρα του Τούρκου πρωθυπουργού αντιλαμβάνονται ότι αυτή η επιλογή συγκεντρώνει ελάχιστες πιθανότητες.

Η δεύτερη επιλογή, που συγκεντρώνει και τις περισσότερες πιθανότητες, είναι να αγωνισθεί μέχρις εσχάτων. Βέβαια, σε αυτή την περίπτωση, είναι αναγκασμένος να επιδείξει περισσή αυταρχικότητα, γεγονός που θα προκαλέσει αύξηση της συγκρουσιακής κατάστασης στο εσωτερικό της χώρας. Με άλλα λόγια, είναι αναγκασμένος εκ των πραγμάτων να προχωρήσει σε αποφάσεις, οι οποίες θα χαρακτηρίζονται από δημοκρατικό έλλειμμα, θα επιφέρουν επιπρόσθετο έλλειμμα εσωτερικής ασφάλειας και θα φθείρουν σταδιακά τη δημοτικότητα και τη δύναμή του.

Η τρίτη επιλογή είναι ο συμβιβασμός. Δηλαδή, να θέσει υποψηφιότητα στις επόμενες προεδρικές εκλογές, που είναι προγραμματισμένες για τον Ιούνιο του 2014. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα προχωρήσει σε μια «αξιοπρεπή» έξοδο από την πρωθυπουργία και την ηγεσία του ΑΚΡ, αλλά θα απολέσει την εξουσία ως πρόεδρος της τουρκικής δημοκρατίας. Η επιλογή αυτή θα μπορούσε να απασχολήσει τον Ερντογάν αρκετούς μήνες αργότερα, εφόσον προηγουμένως «απογοητευθεί» από τα αποτελέσματα της

δεύτερης επιλογής και εφόσον παραμείνει στη θέση του πρωθυπουργού για τους επόμενους έξι μήνες. Λόγω της απουσίας διαδόχου στο ΑΚΡ, δεν θα ήταν εξωπραγματικό το σενάριο ανταλλαγής ρόλων μεταξύ Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και Αμπντουλάχ Γκιουλ. Δηλαδή, πάντα υπό προϋποθέσεις που αυτή τη στιγμή δεν είναι δυνατόν να αναλυθούν σε βάθος, ο Τούρκος πρωθυπουργός θα μπορούσε να δεχθεί την προεδρία της τουρκικής δημοκρατίας και τη θέση του να αναλάβει ο νυν Τούρκος πρόεδρος.

Σχετικά με τις ελληνο-τουρκικές σχέσεις για το επόμενο χρονικό διάστημα, θα πρέπει να τονίσουμε ότι «αντίθετα με το παρελθόν, η πιθανότητα εξαγωγής της τουρκικής κρίσης είναι αρκετά περιορισμένη». Αυτή τη φορά, ο αμερικανικός παράγοντας επιδιώκει την ανατροπή του Τούρκου πρωθυπουργού. Επομένως, ο Ερντογάν δεν έχει να κερδίσει τίποτε αν προσπαθήσει να εκμεταλλευθεί μια πιθανή τεχνητή ελληνο-τουρκική κρίση. Τόσο οι πολιτικοί του αντίπαλοι όσο και η Ουάσιγκτον караδοκούν, προκειμένου να εκμεταλλευθούν κάθε στραβοπάτημά του. Και δυστυχώς για τον Ερντογάν, συνεχίζει να στραβοπατά. Αυτό που μάλλον προβληματίζει το ελληνικό ΥΠΕΞ είναι η μετά-Ερντογάν εποχή και ειδικά η πορεία των σχέσεων της Άγκυρας με την Ουάσιγκτον και πρωτίστως με το Τελ Αβίβ. Μια αναθέρμανση των σχέσεων Άγκυρας-Τελ Αβίβ είναι προφανές ότι αφενός θα υποβαθμίσει ως ένα βαθμό την ενεργειακή-στρατιωτική συνεργασία Αθηνών-Λευκωσίας-Τελ Αβίβ, αφετέρου είναι πολύ πιθανόν να επανασχεδιασθεί η αναβάθμιση της ενεργειακής ασφάλειας που ήδη επιχειρείται σε περιφερειακό επίπεδο.